

**Прогноз фітосанітарного стану
та захисту сільськогосподарських рослин у господарствах
Житомирської області в квітні 2018 року.
Зернові, технічні та плодові насадження.**

Хлібна жужелиця (турун) на полях озимини, розміщених після колосових попередників. В разі потепління у першій половині квітня ймовірно їх масове живлення. Беручи до уваги віковий склад личинки **турунів** (до 60% в II-III віках), період масового живлення їх буде не тривалим, але місцями досить інтенсивним. Потреба захисних заходів виникатиме переважно у крайових смугах або в осередках надпорогової чисельності фітофага (понад 3-4 і більше личинок на кв.м), передусім в озимій пшениці після колосових попередників, з використанням **Альфагарда**, к.е., 0,15 л/га, **Нурела Д**, к.е., 0,75-1,0 л/га, **Піринекса Супер** к.е., 1л/га, **Форстрана**, к.е., 1,5л/га тощо.

У квітні з місць зимівлі повсюди виходитимуть **маврський, австрійський, гостроплечий, гостроголовий, інші клопи.**

В теплу сонячну погоду **клопи** посилено житимуться клітинним соком стебел, а через 7-15 днів самиці приступлять до відкладання яєць, яке триває 15-20, за дощової прохолодної погоди до 40 днів. Яйцекладки можуть знаходитися на стеблах, листях культури, бур'янів, рослинних рештках, найчастіше у два ряди по 7 яєць у кожному, всього 14 штук за одну кладку. За сприятливих умов самка може відкласти протягом життя 100-150, макс. 300яєць.

В разі незадовільного стану посівів озимини і можливим заміщенням її ярими пшеницею та ячменем в подальшому посилиться необхідність в захисті посівів, окрім озимої пшениці, ярих колосових культур. З вищезазначених причин уможлиблюється вірогідність зростання чисельності клопів у посівах озимої пшениці. Як показують спостереження, масове розмноження клопів може виникати майже одночасно на значній території у вигляді вогнищ. Пошкодження перезимувалим клопом пшениці ранньою весною викликає різке відставання рослин в рості і розвитку, вони передчасно жовтіють. Центральний лист вище уколу серпоподібно згинається або згортається у вигляді спіралі.

Хлібні п'явці заселятимуть озиму й яру пшениці, ячмінь і овес за температури 10-15°C. За такої ж температури активізуються **хлібні блішки**, від яких перш за все потерпатимуть молоді, ослаблені рослини ярих зернових колосових культур, зокрема пшениці і ячменю, які ефективно захищають через обробки крайових смуг посівів на початку заселення полів. У фазах сходів-3-го листка за наявності на кв.м 30-50 жуків хлібної блішки, 10-30 **жуків п'явиці** та 40-50 екз. **Шведських мух** на 100 п.с. посіви обробляють карате, 0,15 л/га, сумі-альфа, 0,2 л/га, іншими рекомендованими інсектицидами.

У посівах зернових колосових культур всіх без виключення ґрунтово-кліматичних зон розвиватимуться **злакові мухи (гессенська, шведські)**, які восени минулого року заселили 0,3% обстежених площ озимини. **Мухи**, які у квітні літатимуть та заселятимуть яру й озиму пшениці, жито, ячмінь, небезпечною буде у фазі сходів культур, які відстають в рості (виділяються темнішим кольором листя і великою кількістю бокових стебел. Вищезазначені **злакові мухи** за сприятливих для їх розвитку погодних умов навесні, заселятимуть та шкодитимуть передусім слабо розкущені восени, послаблені та

зріджені після зимівлі озимі посіви. За наявності температурного мінімуму (+18°C) шкідливими будуть на пізніх посівах ярих зернових за теплої сухої погоди навесні.

Злакові попелиці відроджуватимуться із яєць за середньодобової температури 6-8°C, а з середини квітня розпочнеться їх розмноження, яке може бути масовим в осередках більшості зерносієних районів, в разі несвоєчасного реагування на їх шкідливу діяльність. Чисельність **попелиць** восени становила 2,0-5,0 екземплярів на стебло. **Цикадки** живитимуться соком рослин через численні уколи листя, які у ярих культур викликають у місці уколу білі, а в озимих - жовто-фіолетові плями. **Цикадки** можуть переносити **вірусні хвороби**.

У квітні повсюди в посівах, передусім озимих зернових, відновиться розвиток різноманітних хвороб, джерелом яких є листя нижнього ярусу та рештки рослин, уражені **борошнистою россою, септоріозом, бурою листковою іржею**. За встановлення оптимальних температур та вологості повітря у більшості областей сформуються осередки інтенсивного розвитку зазначених хвороб. Частіше вони виявлятимуться на полях з добре розвиненими густими посівами і підвищеним агрофоном, передусім там, де сума ефективних опадів протягом весняних місяців перевищуватиме кліматичну норму.

На фізіологічно ослаблених посівах ранніх строків сівби на полях, де сніг упав на не промерзлу землю спостерігається ураження **сніговою плісенню**, яка осередково призвела до проявів у 5% росли. Осередки цього захворювання прогноуються скрізь в посівах озимини, розміщених в низинній місцевості на перенасичених вологою ґрунтах. За таких же умов у поліських та лісостепових районах проявлятимуться **кореневі гнилі**.

Оздоровленню рослин сприятиме ранньовесняне боронування посівів впоперек рядків із прикореневим підживленням азотними добривами з додаванням мікроелементів. Також, для підвищення стійкості рослин до стресових умов, у період весняного кущення посіви озимої пшениці можна обприскувати рідкими комплексними добривами з вмістом мікро- й макроелементів та регуляторами росту. Під час виходу в трубку хворі рослини захищають через обприскування посівів **Абакусом**, к.е., 0,8-1,2 л/га, дерозалом к.с., 0,5 л/га, **Імпактом 255С**, к.с., 0,5 л/га, **Фундазолом**, з.п., 0,3-0,6 л/га, **Альто Супер**, к.е., 0,4-0,5 л/га, **Бампером Супер**, к.е., 0,8-1,2 л/га, іншими.

У посівах відростаючих **багаторічних бобових трав** у квітні розвиватимуться та шкодитимуть різноманітні **довгоносики (бульбочкові, люцерновий листковий та великий, конюшиновий, ін.)**, **клопи, гусінь совок** тощо. Ранньовесняне боронування в два сліди відростаючих посівів люцерни, конюшини другого і наступних років, знищення решток відмерлих рослин, щільовання та міжрядний обробіток на глибину 8-10 см оздоровлюють рослини трав та знищують значну кількість фітофагів.

Технічні культури

Ослаблені та зріджені після перезимівлі посіви **озимого ріпаку** в разі надмірної вологості, понижених температур хворітимуть на **снігову плісень, слизистий бактеріоз, кореневі гнилі**, можливе також ураження **фомозом, альтернаріозом, несправжньою борошнистою россою** та іншими, інфекційних запас яких зберігається на 2-4, макс. 8% рослин. Осередково в південних районах Житомирської області **бактеріозом коренів** уражено до 3% рослин, а також відмічається їх загибель від хвороби, що є наслідком нерівномірного надходження води в рослини і порушенням росту паренхіми. В подальшому в разі теплої вологої погоди з частими дощами та високої вологості повітря розвиток зазначених хвороб ймовірний від помірного до інтенсивного ступенів.

Боронування і підживлення озимих посівів після відновлення вегетації, розпушування міжрядь поліпшуватимуть стан рослин. За появи вищезазначених хвороб посіви озимого ріпаку оздоровлюють **Альєттом**, з.п., 1,2–1,8 кг/га, **Ридомілом**, в.г., 2,5 кг/га, **Містиком**, к.е., 1 л/га, **Штефікуром**, к.с., 0,5-1,5 л/га (на ярому), тощо. Проти **хрестоцвітих блішок, квіткоїда, прихованохоботників** рекомендованими препаратами.

Після перезимівлі за середньодобової температури повітря понад 70С та поверхні ґрунту 15-170С відбуватиметься пробудження і пересування **звичайного бурякового довгоносика** до верхніх шарів ґрунту. За температури повітря 17-270С та поверхні ґрунту 25-350С спостерігатиметься масовий вихід довгоносиків з розселенням у плантації **цукрових буряків**. Передбачається значна їх щільність і шкідливість у центральних і південно-східних бурякосійних районах. Також сходи цукрових буряків заселятимуть жуки **сірого бурякового довгоносика**. У вищезазначених та інших областях слід здійснювати постійний нагляд за поведінкою жуків довгоносика, зокрема, на початку заселення посівів цукрових буряків у період сходів – другої-третьої пар листків культури. Збереженість сходів від цього фітофага гарантується за умов використання для сівби цукрових буряків насіння, що оброблене захисно-стимулюючими речовинами, а також дотримання технології вирощування культури відповідно до зони бурякосіяння. Зазначені умови також сприятимуть розселенню з місць зимівлі **бурякових блішок, щитаносок, крихітки, дротяників, несправжніх дротяників**.

Розвиток **коренеїду** залежатиме від наявних ґрунтової інфекції та вологи в ґрунті під час формування сходів, а також якості обробки насіння відповідними фунгіцидами, заходів агротехніки, щодо вирощування культури.

Додержання рекомендованих заходів сприятиме збереженню сходів. Доцільні до- і після сходові розпушування ґрунту згідно з технологічними вимогами. Проти комплексу наземних та ґрунтових шкідників сходів, коренеїду інших хвороб рекомендовано провести допосівну обробку кондиційного насіння **Круїзером 350**, т.к.с., 10-15 л/т, **Космос 250**, т.к.с., 0,1 на 100 тис. насінин, **Нупрідом 600**, к.с., 40-70 мл на 1 пос. одиницю, **Апрон XL 350 ES**, т.к.с., 2 л/т, **Максимом XL 0,35 FS**, т.к.с., 9 мл на пос. од., **ТМТД**, в.с.к., 8л/т, іншими. За високого ступеня загрози сходам бажане обкопування буряковищ та посівів крайовими ловильними канавками. У період сходів – 2–3 пари справжніх листків (за високих показників ЕПШ) проти **звичайного бурякового довгоносика, блішок, щитаносок, крихітки**, інших слід проводити обробки рекомендованими препаратами.

Ранніми сходами льону харчуватимуться **льонові блішки**, проти яких на початку заселення крайових смуг, а за суцільного заселення поле обробляють **Ф'юрі, в.е., 0,1-0,15 л/га, Карате Зеоном, мк.с., 0,15 л/га.**

Підземні органи, бруньки і проростки хмелю пошкоджуватимуться **дротяниками, люцерновим довгоносиком, гусеницями підгризаючих совок.** Можливий розвиток **гнилей** через сприятливі погодні умови у підземних частинах, відростаючі пагони уражуватимуться **пероноспорозом.**

Для оздоровлення хмеленасаджень до розпускання бруньок рекомендовано очищення маток і обрізування головних кореневищ, хворих і гнилих підземних стебел, обприскування головних кореневищ у рядах 0,4% розчином **Ридомілу, в.г.,** викорчовування гнилих маток і дезінфекція ямок хлорним вапном. Проти комплексу шкідників проводять знищення рослинних решток після санітарної чистки, розпушування міжрядь, вносять в ґрунт **аміачну воду, 400-500 л/га** або **гранульований Регент 20 г., 5-8 кг/га.** До розпускання листових бруньок – відокремлення бутонів на сливі проти **хмельової попелиці** проводять обприскування дерев **Бі-58 новим, к.е., 1,2-2 л/га, Данадимом Стабільним, к.е., 2 л/га** тощо.

Плодові насадження

Садовим насадженням протягом місяця завдаватимуть шкоди листкам, квіткам і зав'язі садові довгоносики: **сірий бруньковий, яблуневий квіткоїд, осередково букарка та казарка.** Довгоносики паруватимуться і відкладатимуть яйця, згодом відроджуватимуться їх личинки. В період опадання зайвої зав'язі масово з'являтимуться молоді жуки **яблуневого квіткоїда,** які прогризатимуть в бутонах отвори і виходитимуть назовні. За високого рівня їх шкідливості (один жук за температури повітря 10-12°C за добу може пошкодити більше 50% бруньок на саджанці) **довгоносики** здатні призвести до значних пошкоджень зерняткових плодоносних садів.

На початку розпускання бруньок за температури повітря 12°C живитимуться бруньками, а потім листками гусениці **білана жилкуватого та золотогоуза,** передусім у занедбаних садах. Вихід гусениць **яблуневої молі** з-під щитків відбуватиметься за суми ефективних температур 160°. Гусениці **непарного та кільчастого шовкопрядів** відроджуватимуться за суми ефективних температур 110°C, а **розової** листокрутки 70°C. Прогрівання ґрунту на глибині 10 см до 12°C сприятиме заляльковуванню **яблуневого пильщика,** виліт якого співпадає з фазою відокремлення бутонів. У зерняткових садах заляльковуватимуться гусениці **яблуневої плодожерки,** літ метеликів розпочнеться за суми ефективних температур (вище 10°C), повітря понад 16°C у вечірні години. В період набубнявіння і розпускання бруньок скрізь розвиватимуться та шкодитимуть личинки **яблуневої попелиці.**

У разі прохолодної дощової погоди під час цвітіння садів можливий значний розвиток та поширення **моніліального опіку.** Масовому поширенню інфекції **кокомікозу, клястероспоріозу, кучерявості листків персика,** цьому сприятиме прохолодна та дощова погода. За високої температури повітря та високої вологості у зерняткових садах розвиватиметься **борошниста роса та парша.**

На початку розпускання бруньок зерняткових культур проти жуків **садових довгоносиків**, гусениць **білана жилкуватого**, **золотогуза**, **листокруток**, **яблуневої молі** та **парші**, **борошнистої роси**, інших проводять обприскування **Актарою 240**, к.с., 0,14-0,15 л/га, **Енжіо 247**, к.с., 0,18 л/га або пірінексом, супер 420 к.е., 2 л/га з додаванням проти парші та інших хвороб **Хоруса 75**, в.г., 0,25 кг/га, **Кумир КС** 0,2-0,3гр.л, **Косайда** в.г., 2-2,5 кг/га. За обробки сортів, що уражуються **борошнистою росою**, застосовують **Імпакт**, к.с., 0,1-0,15 л/га

У фазу відокремлення бутонів проти шкідливих організмів проводять обприскування **Енжіо 247**, к.с., 0,18 л/га, **Нурел Д**, к.е., 1-1,5 л/га, **Дітан М-45**, з.п., 2-3 кг/га, **Натіво 75**, в.г., 0,3-0,35 кг/га.

На початку розпускання бруньок кісточкових, у фазу рожевого бутона (персик, абрикос) проти **моніліозу**, **кучерявості листків** персика, **клястероспоріозу** та інших хвороб обробляють **Хорусом 75**, в.г., 0,25-0,3 кг/га, **Світчем**, в.г., 0,75-1 кг/га.

Багатоїдні шкідники

Мишоподібні гризуни. Погодні умови взимку у регіоні були несприятливими для перезимівлі **мишоподібних гризунів** (переважно **полівки**, **лісові** та **польові**, подекуди у південних та центральних районах). Випадання надмірної кількості опадів, різкі перепади температур, застоювання талих вод на полях, перезволоження верхнього шару ґрунту спричинили майже скрізь загибель 75-100%. Однак у посівах озимих зернових культур зберігається 1-2 жилих колоній на га. Проте слід пам'ятати, оскільки чисельність, яка збереглась, зростатиме за рахунок міграції з природних резервацій та внаслідок їх розмноження, яке розпочинається за встановлення середньодобової температури повітря +5°C. Тому заходи обмеження кількості та попередження їх шкідливості будуть доцільними на площах з надпороговою (3-5 жилих колоній на га) чисельністю, застосовуючи отруєні принади **Бродіфакум 0,25%р**, **Бродівіт**, **Капкан-принада №1**.

За прогрівання ґрунту на глибині зимівлі до 10°C гусениці **підгризаючих (озима, оклична) совок** переміщуватимуться у верхні його шари, живитимуться рослинами озимих культур і заляльковуватимуться.

У квітні, коли середньодобова температура ґрунту в місцях перебування личинок **травневих хрущів** досягне 8-9°C, вони масово переміщуватимуться у верхні його шари, де завдаватимуть шкоди кореневій системі **озимини**, **багаторічних трав**, розсаді ранніх **овочевих** культур, особливо небезпечними будуть у молодих розсадниках **плодових** культур. Личинки **чорнишів**, **коваликів (дротяники і несправжні дротяники)** **хлібних жуків** за прогрівання ґрунту до 12°C, активізуються та переміщуватимуться у верхні його шари. Скрізь ймовірна істотна шкода ярим зерновим, сходам цукрових буряків, соняшнику, інших просапних культур, картоплі. Тому, перед сівбою зазначених культур слід обов'язково провести контрольні обстеження ґрунту полів для встановлення щільності личинок і прийняття рішень щодо відповідних захисних заходів (обробка насіння, внесення інсектицидів в ґрунт тощо).